

Ngay đầu làng Mậu Lương, phường Kiến Hưng, quận Hà Đông có một ngôi miếu cổ, nhân dân quen gọi là miếu Mậu Lương.

Miếu Mậu Lương thờ hai vị thành hoàng làng là ông Tổ nghề rèn có tên húy là Hoàng Công và Hồ Công. Theo truyền thuyết, hai ông vốn là Tiên đồng, đầu thai xuống trần gian làm con một gia đình ở Nghệ An, cha mẹ mất sớm, hai anh em đi du ngoạn để học hỏi, trên đường đã dừng chân ở đất Mậu Lương. Hai anh em được gặp Tân Viên sơn thánh, được Ngài truyền nghề trồng dâu nuôi tằm và nghề rèn. Học xong hai anh em lại đi chu du thiên hạ. Khi về lại Mậu Lương, hai ông xin với thánh Tân cho ở lại cùng nhân dân trồng dâu nuôi tằm, rèn sắt. Khi quân Thục xâm chiếm đất nước, hai ông đã đi đầu quân giúp vua Hùng đánh giặc. Thắng lợi lại xin về làng cũ, được vài ngày tự nhiên hai ông hóa, dân làng bèn lập biểu dâng lên vua Hùng. Vua sai sứ về hành lễ và phong là “Thượng đẳng phúc thần”, lại sắc phong thần hiệu, chuẩn cho dân Mậu Lương lập miếu để phụng thờ. Về sau các triều đại đều cấp sắc phong thần.

Từ ngoài vào miếu Mậu Lương có cổng Nghi môn, Tả Hữu mạc, Đại bái và Hậu cung. Cổng miếu được xây 2 cột trụ cao hơn 8m và cổng pháo có mái đao cong. Đại bái 3 gian, mái lợp ngói mũi mòng, tường xây, hồi bít đốc, tay ngai các vì nóc ở Đại bái và Hậu cung đều làm theo kiểu tiền kê, hậu bẩy, kết hợp giá chiêng con nhĩ, bào trơn đóng bén, trang trí một số hoa văn đơn giản như chữ triện, gờ chỉ nổi...

Miếu có một gian nhà cầu nối Bái đường với Hậu cung là một kiến trúc độc đáo. Xà dọc của ngôi nhà nối Bái đường với Hậu cung tạo nên một sự liên hoàn, chắc, khỏe. Cấu trúc nhà cầu được xây cuốn vòm phía dưới có 8 ô chữ nhật, được đắp vẽ tô màu cảnh bát tiên quá hải.

Ngoài những giá trị nghệ thuật lịch sử, kiến trúc, miếu còn lưu giữ được nhiều vật quý như: kiệu bát cống, án thư, án gian, long ngai bài vị, hoành phi, câu đối, cuốn thư chạm thủng kênh bong mang đường nét văn hóa thời Lê và một án gian cao 2,20m, rộng 0,79m, dài 2,15m, có 12 ô vuông, chữ nhật, trang trí hổ phù, lưỡng long châu nguyệt, chữ thọ... mang đậm phong cách nghệ thuật thời Lê.

Theo truyền thuyết, miếu Mậu Lương có từ lâu đời, qua nhiều lần tu sửa còn để lại kiến trúc thời Nguyễn. Đợt sửa chữa lớn vào năm Minh Mệnh 1 (1820). Đây là một kiến trúc nhỏ nhưng được xây dựng ở thế đất đẹp, cùng với lũy tre xanh, sông, hồ... đã làm cho khu di tích đẹp thêm. Hàng năm vào ngày 15 tháng giêng âm lịch, dân làng Mậu Lương tổ chức tế lễ để tưởng nhớ công lao của hai ông Tổ nghề rèn được thờ ở miếu.

Theo Di tích Hà Tây, Sở Văn hóa Thông tin Hà Tây, 1999